STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Jausmotyra	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): asist. dr. Monika Haber **Kitas (-i):**	Filologijos fakulteto

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji pakopa	Pasirenkamasis

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	Pavasario	Lietuvių k., anglų k.

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Anglų k. žinios min. B2 lygiu.	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra):**

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	32	98

Dalyko (modulio) tikslas		
„Jausmotyra“ – tai tarpdisciplininis modulis, jungiantis kalbotyros, kultūrologijos, literatūrologijos, psichologijos, filosofijos ir medijų tyrimų prieigas. Kurso tikslas – išanalizuoti emocijų kaip reikšmės, vertės ir komunikacijos reiškinio funkcijas, atskleidžiant jų konceptualizavimo, verbalizavimo ir interpretavimo būdus kalboje, tekstuose ir kultūrinėse praktikose. Studentai susipažins su emocijų teorijomis iš humanitarinės ir kognityvinės perspektyvos, mokysis analizuoti emocinius diskursus, tyrinės jausmų metaforas, emocinius žymenis ir vertybines struktūras. Kursas ugdo gebėjimą atpažinti emocijų vaidmenį tapatybės, pasaulėvaizdžio ir naratyvų kūrime bei lavina emocinio raštingumo ir kritinio mąstymo įgūdžius.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	**Studijų metodai**	**Vertinimo metodai**
Studentai gebės apibrėžti emocijų sąvoką ir supras jausmų bei kalbos, kultūros ir pasaulėvaizdžio ryšį.	Interaktyvios paskaitos (probleminis dėstymas) su vaizdinės medžiagos demonstravimu, grupės diskusija, minčių lietus.	Kaupiamasis vertinimas (ugdomasis ir apibendrinamasis): pasirengimas seminarams, diskusijos, mini projektų pristatymai, konceptų dalių analizė.
Studentai gebės interpretuoti emocinius tekstus ir diskursus, nustatyti jų konceptines struktūras ir profilius.	Grupės diskusijos, minčių lietus, seminarai.	Kaupiamasis vertinimas (ugdomasis ir apibendrinamasis): pasirengimas seminarams, diskusijos, mini projektų pristatymai, konceptų dalių analizė.
Studentai gebės atlikti kultūros tekstų analizę ir interpretuoti emocinius reiškinius sociokultūriniu ir lingvistiniu požiūriu.	Tekstų (literatūrinių, filosofinių, mokslo populiarinimo) analizė. Kultūros tekstų analizė, mini projektai (pvz., „emocinis kultūros portretas“).	Apibendrinamasis vertinimas: rašto darbas (emocinio koncepto analizė), pristatymas, dalyvavimas diskusijose ir rengiant pranešimą.
Studentai sustiprins mokslinės medžiagos rinkimo, analitinio darbo, akademinio rašymo, viešojo kalbėjimo ir darbo grupėje įgūdžius.	Praktiniai pratimai: emocijų žemėlapių analizė, metaforų atpažinimas, emocinio turinio interpretacija. Grupės projektai, savarankiškų darbų	Apibendrinamasis vertinimas: rašto darbas (emocinio koncepto analizė), pristatymas, dalyvavimas diskusijose ir rengiant pranešimą.

	pristatymai.	

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	**Visas kontaktinis darbas**	**Savarankiškas darbas**	**Savarankiškai atliekamos užduotys**
1. **Kas yra jausmai? Jausmų prigimtis: tarp biologijos, kalbos ir kultūros**. Įvadas į emocijų tyrimus: biologiniai, psichologiniai, filosofiniai aspektai. Emocijų samprata įvairiose tradicijose (nuo Aristotelio iki šiuolaikinių kognityvinių teorijų). Kūnas ir jausmai: neurobiologija, afektai, somatiniai žymenys. Jausmų kalbinė apibrėžtis.	2		2				**4**	**5**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (pasirinktinai: Lewis, 2005: 19–39; 128–137; 185–202; 230–245; Solomon, 2003: 5–45), pasirengimas diskusijai.
2. **Jausmai kaip pažinimo forma, jausmų modeliai ir struktūros.** Emocijų pažintinė funkcija (Nussbaum, Ratcliffe). Jausmų ir sąvokų tarpusavio ryšys. Emocijų taksonomija skirtingose kalbose ir kultūrose: bazinės emocijos, konceptualieji modeliai. Emocijos kaip reikšmės šaltinis ir interpretacijos prizmė.	2		2				**4**	**10**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (pasirinktinai: Ekman, 1994: 5–45; Nussbaum, 2001: 19–24, 85–89; Wierzbicka, 1999: 1–35), pasirengimas diskusijai.
3. **Jausmų kalba: emocijos kaip lingvistinė ir semantinė konstrukcija**. Jausmų kalbinis konceptualizavimas. Emocijų raiška leksikoje, sintaksėje ir diskurse. Emocijų žodynai, konceptai ir idiomatikos kultūriniai skirtumai. Emociniai žymekliai ir kalbos aktai.	2		2				**4**	**10**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (pasirinktinai, Bogdzevič-Haber, 2021: 46–63; Wierzbicka, 1986: 1–35; Kövecses, 2000: 1–35; Soler, S. & Dewaele, 2023: 140–159), pasirengimas diskusijai.
4. **Kultūrologinis ir aksiologinis jausmų matmuo**. Kultūriniai jausmų kodai ir tabu. Etnolingvistiniai ir aksiologiniai emocijų tyrimai (Wierzbicka, Bartmiński). Vertybinės emocijų struktūros: pyktis, gėda, kaltė, garbė, atjauta. Emocijos kaip kultūros pasaulėvaizdžio atspindys. Jausmų konceptų rekonstrukcija (S-A-T, kognityviniai modeliai, scenarijai, metaforos).	2		2				**4**	**10**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (pasirinktinai: Bartmiński, 2012: 1–35; Wierzbicka, 1992: 119–135; Kövecses, 2000: 139–182), pasirinkto jausmų koncepto pavyzdžio aptarimas/pristatymas.

5.	**Literatūros ir audiovizualinių tekstų emocinis dizainas.** Emocinių atmosferų kūrimo principai literatūroje ir kine, vizualumo, garso ir naratyvo sąveika emociniam poveikiui, metaforų, vaizdinių ir ritmo taikymas kaip emocinio dizaino priemonės, pasakojimo perspektyvos vaidmuo formuojant žiūrovo ar skaitytojo jausenas, emocinis rėminimas (angl. *framing*) ir kultūriniai interpretacijos modeliai, taip pat įtampos, empatijos ir katarsio konstravimas kūriniuose.	2		2				**4**	**10**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (pasirinktinai: Hogan, 2011, pasirinktas skyrius); Smith, 1995: 17–40; Grodal, 2009: pasirinktas skyrius), pasirinkto literatūros/audiovizualinio teksto išnagrinėjimas.
6.	**Socialinė emocijų dinamika: jausmai kaip komunikaciniai veiksmai**. Emocijų funkcijos kasdienėje kalboje, internete ir socialiniuose tinkluose; jausmų raiška memuose ir „emoji“ kalboje kaip naujos vizualinės komunikacijos formos. Emocijos kaip socialiniai žymekliai, atspindintys tapatybės aspektus – lytį, kartą ir socialinę klasę. Emocinis elgesys kaip komunikacinė strategija.	2		2				**4**	**10**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (Hochschild, 1983: 24–56, 162–185), pasirinkto pavyzdžio aptarimas.
7.	**Jausmai politikoje ir ideologijoje.** Politinių emocijų raiška ir jų mobilizuojantis vaidmuo: pyktis, viltis, baimė. Populistinio diskurso emocinės struktūros, grįstos dramatizacija ir grėsmių retorika. Metaforos, lozungai ir šūkiai kaip kalbiniai emocijų aktyvinimo įrankiai. Jausmai kaip ideologinės tapatybės žymuo, telkiantis bendruomenes ir formuojantis vertybines priešpriešas.	2		2				**4**	**10**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (pasirinktinai: Ahmed 2014: 1–20; Nussbaum, 2013: 378–399; Goodwin, 2001: 27–58), pasirengimas diskusijai.
8.	**Emocinė atmintis ir trauma.** Istorinės traumos ir kolektyvinis gedulas, atminties ritualai ir bendruomenės emocinis ryšys, emocijų vaidmuo literatūroje ir dokumentikoje, traumos kalba per metaforas, nutylėjimus ir simbolius, emocinė patirtis kaip kultūrinio pasaulėvaizdžio dalis.	2		2				**4**	**10**	Mokslinės literatūros skaitymas ir aptarimas (pasirinktinai: Ekman, 1994: 301–319; Assmann, 2011: 119–137), diskusija, atvejo nagrinėjimas.

9. **Pasirengimas atsiskaitymams.**									
								23	Studentų grupių parengtų kūrybinių rašto darbų pristatymas.
Iš viso	16		16				**32**	**98**	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Darbas seminaruose	20	Semestro metu	Vertinami šie darbo aspektai: • aktyvus dalyvavimas seminaro diskusijoje; • įsigilinimas į nagrinėjamus tekstus ir antrinę literatūrą.
Seminaro pranešimas	20	Semestro metu pagal semestro pradžioje suderintą planą.	Vertinami šie darbo aspektai: • dėstymo aiškumas ir išsamumas; • įsigilinimas į nagrinėjamą temą, klausimo problematikos pristatymas; • bibliografinės medžiagos aktualumas ir tinkamumas.
Rašto darbas	60	Semestro pabaigoje arba sesijos metu.	Vertinami šie darbo aspektai: 1) Pasirinktos ir iš anksto suderintos temos analizė bei išvadų pagrįstumas – 6 balai. • 6 balai: puikus medžiagos išmanymas, analizė išsami, pasirenkami tinkami ir iliustratyvūs aptariamos problematikos pavyzdžiai, jie pagrįstai kontekstualizuojami, kritiškai vertinami. Mintys dėstomos nuosekliai, pateikiama originalių įžvalgų. Išvados pagrįstos. • 5 balai: geras medžiagos išmanymas, analizė išsami, pasirenkami tinkami ir iliustratyvūs aptariamos problematikos pavyzdžiai, jie pagrįstai, tačiau ne itin išsamiai kontekstualizuojami ir kritiškai vertinami. Mintys dėstomos nuosekliai, pateikiama originalių įžvalgų. Išvados pagrįstos. • 3–4 balai: studentas supranta ir geba įvardyti pagrindinius aptariamos problematikos aspektus, tačiau pasirenkami pavyzdžiai nėra išsamiai kontekstualizuojami ar detaliai aptariami. Mintys dėstomos nuosekliai, analizė daugiau referuojamojo pobūdžio. Išvados pagrįstos. • 1–2 balai: studentas iš dalies supranta pasirinktos temos kontekstus, analizuoja ir bando juos probleminti, tačiau pateiktiems argumentams trūksta išsamumo, analizė referuojamojo pobūdžio. Išvados iš dalies pagrįstos. • 0 balų: pasirinktos temos analizė neišsami, argumentai ir išvados nepagrįstos. 2) Darbo struktūra ir apimtis – 1 balas. • 1 balas: rašto darbo (~15 tūkst. ženklų su tarpais) struktūra yra aiški ir logiška, darbas tinkamos apimties. • 0 balų: darbas nėra tinkamos apimties arba jo struktūra nėra aiški, trūksta vieno ar kelių struktūrinių elementų.

			3) Bibliografinės medžiagos aktualumas ir tinkamumas – 2 balai. • 2 balai – gebama atrinkti, pritaikyti ir panaudoti bibliografinę medžiagą originaliame tekste. • 1 balas – gebama atrinkti ir pritaikyti bibliografinę medžiagą, tačiau literatūros sąraše trūksta svarbių tyrimų nuorodų arba ne visur nuorodos į jas yra pagrįstos. • 0 balų – nėra nuorodų į svarbiausią bibliografinę medžiagą arba ji naudojama netinkamai. 4) Mokslinis stilius ir tyrimo kultūra – 1 balas. • Tinkamai elgiamasi su šaltiniais ir citatomis; formuluotės ir stilius atitinka mokslinio darbo reikalavimus – 1 balas. • Nesilaikoma mokslinio stiliaus reikalavimų – 0 balų. Laiku nepateikus rašto darbo, šios dalies įvertinimas – 0 balų.

Rengiant rašto darbus ir atliekant savarankiško darbo užduotis (pvz., generuojant medžiagą analizei ar diskusijai, analizuojant, redaguojant tekstą, tikrinant rašybą ir gramatiką, kuriant pristatymų vizualizacijas ir atliekant kitus rutininius darbus) galima naudoti generatyvinio dirbtinio intelekto (GDI) įrankius. Jie turi būti naudojami vadovaujantis VU Filologijos fakulteto Generatyvinio dirbtinio intelekto gairėmis, studijų dalyko apraše nustatytais tikslais bei laikantis akademinio sąžiningumo, etiškumo, skaidrumo ir atsakomybės principų, numatytų VU teisės aktuose. Studentas (-ė) privalo deklaruoti GDI naudojimo faktą, nurodyti jo panaudojimo apimtį ir tikslą (arba darbo dalis, kurioms GDI buvo naudotas). Studentas (-ė) taip pat privalo gebėti paaiškinti ir pagrįsti GDI sugeneruotą ar jo pagalba parengtą turinį bei prisiimti visą atsakomybę už galutinį pateikto darbo turinį.

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Ahmed S.	2014	*The Cultural Politics of Emotion*		Routledge Press
Bogdzevič-Haber M.	2020	*PYKČIO, BAIMĖS ir GĖDOS jausmai lietuvių kalboje iš kognityvinės ir kultūrinės perspektyvos. Daktaro disertacija*		https://epublications.vu.lt
Ekman P.	1994	*The Nature of Emotion*		Oxford University Press
Grodal T.	2009	*Embodied Visions: Evolution, Emotion, Culture, and Film*		Oxford University Press
Hogan P.	2011	*Affective Narratology: The Emotional Structure of Stories*		University of Nebraska Press
Kövecses Z.	2000	*Metaphor and Emotion*		Cambridge University Press
Nussbaum M.	2001	*Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotions*		Cambridge University Press
Wierzbicka A.	1999	*Emotions Across Languages and Cultures*		Cambridge University Press
Papildoma literatūra				
Alexander J. C.	2004	*Cultural Trauma and Collective Identity*		University of California Press
Assmann A.	2011	*Cultural Memory and*		Cambridge University Press

		Western Civilization		
Bartmiński J.	2007	*Językowe podstawy obrazu świata*		Lublin: Wydawnictwo UMCS
Goodwin, J., Jasper, J. M., & Polletta, F. (eds.)	2001	*Passionate Politics: Emotions and Social Movements*		University of Chicago Press
Hirsch M.	2012	*The Generation of Postmemory*		Columbia University Press
Hochschild A. R.	1983	*The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*		University of California Press
LaCapra D.	2001	*Writing History, Writing Trauma*		Johns Hopkins University Press
Lewis M.	2005	*Psychologia emocji*		Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne
Smith M.	1995	*Engaging Characters: Fiction, Emotion, and the Cinema*		Oxford University Press
Soler, S. & Dewaele, J.-M. (eds.)	2023	*Language and Emotion: A Crosslinguistic and Cross-Cultural Perspective*		Routledge Press
Solomon R.	2003	*What is an Emotion?*		Oxford University Press
Wierzbicka A.	1992	*Semantics, Culture, and Cognition: Universal Human Concepts in Culture-Specific Configurations*		Oxford University Press
Wodak R.	2015	*The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*		(PDF) The Politics of Fear. What Right-Wing Populist Discourses Mean

Atnaujinta 2026-11-20